

Bartók István

„A polgári rend művelődésének eszközlésére...”

A Tauffer család szerepe Kolozsvár történetében

A család kolozsvári vonatkozásai a 18. századig nyúlnak vissza. Történetük meghatározó szereplője a korszak jeles személyisége, Brukenthal Sámuel, aki mint címzetes főkormányshéki tanácsos, a szászok küldötte, 1760-tól Bécsben élt.

Polgári Társalkodó, Kolozsvári Kereskedő Társaság és Kolozsvári Kisegítő Egyesület; szivargyár és fényképészeti műterem; „chocholat, liqueur” és „vasparipák” – mindezek kapcsolódnak a nagy múltú Tauffer családhoz, amelynek tagjai nemzedékeken keresztül játszottak fontos szerepet Kolozsvár arculatának alakításában. Nemcsak az ipar és a kereskedelem, hanem a művelődés történetében is gyakran előfordul a nevük. Tevékenységükről a kutatás számos adatot tett közzé, ezek a legkülönbözőbb forrásokban, szétszórta találhatók. Jelen közleményben ezekből válogatok – néhol a család(unk) birtokában lévő dokumentumok információival kiegészítve –, azzal a céllal, hogy egy helyen lehessen olvasni néhány olyan epizódot a Taufferek viselt dolgaiból, amelyek a város múltja iránt érdeklődők számára érdekesek lehetnek.

A család kolozsvári vonatkozásai a 18. századig nyúlnak vissza.

Történetük meghatározó szereplője a korszak jeles személyisége, Brukenthal Sámuel, aki mint címzetes főkormányshéki tanácsos, a szászok küldötte, 1760-tól Bécsben élt. 1777-ben nevezték ki Erdély kormányzójává, ekkor költözött Nagyszebenbe. Bécsben ismerhette meg a nyugat-magyarországi családból származó kárpitost, Johann Tauffert (1752–1830). A tehetséges fiatal mesterembert magával vitte Nagyszebenbe, minden bizonnyal az általa építtetett paloták berendezésének kivitelezésére. Johann 1782-ben feleségül vette Elisabeth von Halsch-t, az erdélyi sóbányák kormánybiztosának, Andreas von Halsch-nak a lányát. Első három gyermekük Nagyszebenben látta meg a napvilágot. 1787-ben Brukenthal felmentették tisztségéből, utóda Bánffy György lett. 1790-ben, amikor a gubernium Kolozsvárra települt, Bánffy Tauffert is hívta, aki elfogadta a szíves invitációt. Kolozsváron további hat gyermeke született.

A 19. század elején három klasszicista polgárház is építtetett. Az egyik a Főter és Mátyás király utca sarkán áll, két szomszédos épület Mátyás király szülőházával átellenben, az egykori Klastrom utca túloldalán.¹ Ez az épületegyüttes a legutóbbi időkig őrizte a család nevét, Casa Tauffer néven volt ismeretes.

Az elmagyarosodott Taufferek a város megbecsült polgáraivá váltak, már a 19. század első évtizedeiben fontos hivatalokat viseltek. Johann Tauffer elsőszülött fia, Tauffer Ferenc (1783–1873) hosszú élete során számos tisztséget betöltött. Ötödik gyermeke, Tauffer János (1793–1856) fűszer-, elegy- és gyolcskereskedő, bérkocsi-tulajdonos, a kolozsvári kiváltságos kereskedő társaság iskolafelügyelője. Ő alapította a Tauffer-sírkertet a Házsongárdi temetőben, egykori nyughelye fölött állt

Tauffer János (1793–1856) és Ferenc (1783–1873) a kolozsvári magsztrátusok jegyzékében (1827)

a ma is látható híres Madonnás síremlék. Megvan még szülei, Johann Tauffer és Elisabeth von Halsch sírköve is.

A városi magisztrátusok 1827. évi jegyzékben szerepel Tauffer Ferenc mint „Franciscus Tauffer Oeconomus Civitatis”, az egykori magyar kifejezés szerint városgazda és Tauffer János mint „Johannes Tauffer Centum Vir”, azaz a száz választott polgárból álló tanács egyik tagja.² Tauffer Ferenc neve a korabeli népjóléti intézkedésekkel kapcsolatban is felbukkan. Az 1831. évi kolerajárvány idején a rászorulókat megsegítésére gyűjtést rendeztek a nemesesség és a polgárság körében, mely összesen „8362 frt 43 kr-t eredményezett. Ez összegből gróf Gyulai Lajos fő kormányzó tanácsos felügyelete alatt 1831. december 24-től 1832. március 31-ig 518 szegény ellátására tápláló levest főztek Tauffer Ferenc városgazdánál, ki szívességből konyháját és üstjét e célra átengedte.”³

Nemesek és polgárok

A kolozsvári társadalmi élet legfontosabb színterei a kaszinók voltak. Az első ilyen intézmény megalakulásáról a következőket olvashatjuk. „Nemes és új eszméktől eltelve [...] érkezett haza tanulságos amerikai útjából Bölöni Farkas Sándor (1795–1842), az alkotni vágyó lelkes társadalomkutató, és a városi közművelődés előmozdítása céljából gróf Béli Ferenczel, gróf Kendeffy Ádámmal és társaikkal 1833 januárius hó 13-án együttesen megalapítják a »Kolozsvári Casino«-t, inkább a nemesi és a főnemesi osztály számára.

„Nemes és új eszméktől eltelve (...) érkezett haza tanulságos amerikai útjából Bölöni Farkas Sándor (1795–1842), az alkotni vágyó lelkes társadalomkutató.”

Farkas Sándor, mint főkörmányszéki tisztviselő, kortársait is megnyerte a belépésre, sőt a polgárság köréből egyeseket szintén a tagok sorába vettek fel, például Brencsán József, Bogdánffy Gábor, Dietrich Sámuel, Gábor Antal, Füle István, Finta Ferenc, Pfenningsdorf Antal orvos, Szábel Menyhárt, Szlábi Dániel gyógyszerész, Schütz József, Tauffer János, Tilsch János, Vikol Simon

Johann Tauffer (1752–1830) és felesége, Elisabeth (1764–1819) sírköve

kereskedők személyében.”⁴ Ugyancsak tag volt Tauffer János nála két évvel fiatalabb öccse, a szintén kereskedő Tauffer József (1795–1882) is, a Kolozsvárra telepedett kárpitos, Johann Tauffer hatodik gyermeke.

Egy másik forrás a kaszinó céljának korabeli megfogalmazását idézi. „Béli Ferenc, az egyik alapító tag – Bölöni Farkas utazótársa – az első gyűlésen mondtotta: »hogy több honfitársaival Kolozsvárra is egy casino létesítését óhajtván, melynek célja: a miveltebb társalkodás, nemzetiség előmozdítása, a közértelem és közérzés terjesztése«. A városban csak »úri casino« néven emlegették, mivel ide tömörült a nemesség jelentős része.”⁵

Hamarosan más lehetőség is nyílt a színvonalas társasági életre. „A városi polgárság úgy gondolta, hogy az »úri casino« mellett legyen egy polgári intézmény is, amely minden igénynek megfelelően kiszolgálja a tagokat. A Vasárnapi Újság 1837. szeptember 24-i számában közölte a hírt: Kolozsvárra a közértelemesség fejlesztése tekintetéből »Polgári Társalkodó« cím alatt olvasó terem nyitottat igen csinos bútorozással, hol évenként 6 p. forintok letétele mellett lehet a honi s nevezetesebb külföldi hírlapokat, folyóiratokat stb. olvashatni. Ezen kívül ártatlan időtöltésekre is van szoba bútorozva. Szálljon siker a célszerű intézetre.

A Polgári Társalkodó kezdeményezője Tauffer József kereskedő volt, aki a Kolozsvári Casino tagja volt és onnan kilépve fogott hozzá a polgári intézmény megvalósításához. 1838-ban az első alakuló rendes közgyűlésen megválasztottak Méhes Sámuel elnöknek. A Társalkodó alapszabálya szerint: »a kolozsvári polgári Társalkodó nemes társalkodást kedvelő, s ártatlan időtöltést és művelődést kereső ért korú férfiak egyesülete.« Többen azt hitték, hogy ez az intézmény a város másik kaszinójának, a »Kolozsvári Casinonak« a riválisa szándékozik lenni. Hogy a híresztelésnek véget vessen, a Társalkodó közleményt adott ki, melyben leszögezte az egyesület céljait: »Sokan a polgáriiban a régiebbnek (melyet mi megkülönböztetés végett úri casinonak nevezünk) vetélytársat tekintettek, ámbár hibásan, mert a polgári casino teljességgel nem akar a másiknak vetélytársa lenni, hanem mint ugyanazon egy célra törekedő társával kezdet fogva előre haladni.«⁶

A Polgári Társalkodó termeit a Mátyás király szülőházával szomszédos Tauffer-házban rendezték be. „1841-ben egy nevét tudatni nem akaró társalkodói tag 870 kötetből álló könyvtárát a polgári rend művelődésének eszközésére egyévi szabad használatra az intézetnek ingyen átengedni szíveskedett. Ez később az intézet tulajdonába ment át. Ezen köszönettel fogadott följánlás következtében a magyar s német irodalom legjelesebb termékeiből, továbbá számos francia és angol írók németre fordított műveiből álló szép gyűjtemény áll a tagok rendelkezésére (Erdélyi

Tauffer János (1831–1903) síremléke

Hiradó 1841. 9. ápr. 27. 34. sz.). Ugyan-ezen év aug. 22-én tartott közgyűlésen [...] szótöbbséggel igazgatóknak választottak: Hincz Sámuel, Tauffer János, id. Simó Ferenc, ki egyúttal társasági gazda is; jegyző Veress József, pénztárnok Trandafir József. A 12 tagú választmány-nak – közgyűlési indítvány értelmében – csak a fele került »szózatolás« alá. Többséget nyertek: Tauffer József, Antalffy Zsigmond, Berde Mózes, Vinkler Ferenc, Schütz János, Rettegi Mózes. A könyvek olvashatóságát megszigorító rendszabályt módosították.⁷⁷

„Művelt és értelmes kereskedők”

A korabeli dokumentumokból kiviláglik, hogy a kereskedők a legjobb értelemben vett, igényes polgári réteghez tartoztak. Ezt támasztják alá a Kolozsvári Kereskedő Társaság céljairól és működéséről szóló adatok. „A kor haladtával [...] a kereskedőket is mind jobban áthatotta a társulati szellem, belátták, hogy maguk és családjuk életfentartási eszközeit ez életpályán keresőknek is erőt egyesítve, jogaikat s köteleességeiket szabályozva könnyebb a megélhetés, biztosabb a siker; ezért társulat alakítására határozták el magukat. 1835-ben szabályokat alkottak, melyek föltételei szerint lehessen Kolozsvárott valaki kereskedő, kereskedő legény és inas. Ily cím alatt látható kiadva: A Kolozsvári cs. kir. Kiváltságos kereskedő társaság rendszabályai 1843. A dolog nem ment könnyen, mivel rideg önvédelmi szabályokkal akarták magukat körül bástyázni, a polgárok eddig élvezett szabad kereskedési jogára nézve nagyon is sérelmes volt: míg végre oda módosított a szabályzat: hogy a korlátozás csak az idegenekre szól, helybeli hites polgár, kinek kereskedelmi joga mint ilyennek eddig is meg volt, ha valamely kereskedést akarna nyitni, habár inasi és legényi esztendő nem töltött is, de írni tud, emberségesen eltöltött élete ismeretes, s a megkívántató vagyona meg van, kereskedést az eddigi szokás szerint szabadon nyithasson. Ily s más kisebb változtatások értelmében, a társulat felállítására a tanács és esküdt közönség is beleegyezett s 1836-ban a kir. kormányzék előterjesztésére az uralkodó megerősíté.⁷⁸

A legelső társulati szabályzat egyik pontjában az iskoláztatásra nézve ez áll: »Minthogy az egybe alakult kereskedői társaságnak legfőbb célja az, hogy a kereskedés, ennekutána az egész hazának boldogítására,

előmenetelére és mivelődésére, főképen értelmes, ügyes és művelt kereskedők formálása által valódi virágzó állapotra jusson: annál fogva igyekezni fog a társaság, egy a maga erejéhez képest elrendelendő kereskedői kezdőiskolát felállítani, és abban az ifjakat, maga pénztárából fizetendő alkalmas tanítók által, ünnep- és vásárnapokon mindazon kereskedési tudományokra, írás s számvetésbeli gyakorlatokra, melyek a kereskedés minden ágaiban szükségesek, nyilvánosan taníttatni, és általuk a tanításból tett előmenetelből, minden esztendőben egyszer, nyilvános próbát adatni; mert csak úgy lehet megismerni, melyik lesz közülök ügyes, művelt és értelmes kereskedő; ők is csak így juthatnak azon pontra, hogy annak idejében, külsőországi nagykereskedők házaiba is befogadtassanak.« A kitűzött cél a társulat meg is oldá, berendezte két osztállyal egy iskolát, kibérelve e célra egy nagy tantermet a Lyceumban s tanítónak beállítá oda Léderer Eduárdot. Iskola felügyelő avagy igazgató Tauffer János volt.⁷⁹

A korabeli dokumentumokból kiviláglik, hogy a kereskedők a legjobb értelemben vett, igényes polgári réteghez tartoztak.

„Az első közgyűlés 1838. december 23-án tartatott meg! Elnöknek Szábel Menyhárdot kiálták ki. [...] Az első választmány tagjai voltak: Pattantyus Antal, Gábor Antal, Tauffer János, Krémer Sámuel, ifjú Tiltsch János, Zakariás Kristóf, Wertán Theodor.⁸⁰

A Taufferek a kolozsvári kereskedelem és az ipar történetében egyre gyakrabban felbukkantak. A városgazda Tauffer Ferenc és öccse, János például szerepel az alábbi helytörténeti adatok között is: „Az 1845-ös Kolozsvári Naptárnak az a nagy előnye, hogy a legtöbb név említésekor a házszámot is adja, s így jobban azonosíthatók a lak-helyek, de vannak a tulajdonosról közismert házak, ezeknél – sajnos – mellőzték a számot. Ebben az évben itt lakott Baricz János városi főorvos, egy a város 13 nyilvántartott orvosa közül, a 21 sebészből kettő élt itt, az egyik műhelyt is tartott, a 34 bába közül három, a 39 kereskedő közül csak kettő (Tauffer János „fűszer- és gyümölcsraktára

a Nagypipánál”; Tauffer Ferenc „fűszer- és porcelánraktára a Vadmacskánál”).⁸¹

Tauffer Ferenc egyben a szivargyár tulajdonosa is volt. „A »Növényországi gyártmányok« között az Erdélyi Hiradó 1847. I. félévi tudósítása alapján a következő olvasható: Dohány-gyártás kicsiben megy. Dohányunkat nyers alakba emésztik fel. Szivar készítés most indult meg Kolozsvárrt, hol többek között Tauffer Ferencz úr szivargyárában 17 csinos leány dolgozik 20–24 v. forint havi bérért; s mindig készen áll 200,000 darab. Hetenként számítása szerint 14 ezer darab készül. Ára ezernek 4–12 pengő frt. [...] A szivar gyártás természetesen igen nagy emelcsője leendene Erdély dohány természetésének. De nálunk a jobb dohányokat igen kövér földben termesztik, leveleik vastagok, ereik durvákká lesznek. Eleget nyomnak mázsában, de nem használhatók szivarra; mert ide a vékony erű, erős, setét barna dohányt fogják keresni.”⁸²

A városgazda és gyártulajdonos Tauffer Ferenc második gyermeke, ugyancsak Ferenc (1816–1888; az elsőszülött lány volt, Teréz), pénzügyi tevékenységével tüntette ki magát. „Hosszabb idő telt még el, hogy Erdély és így Kolozsvár is vasutat kapjon, de már kis haszonnal a kereskedésre mégis járt, hogy Nagyváradig épült ki a vasút. Az meg éppen előnyére vált a kereskedés-iparnak, hogy sikerült Kolozsvárrt létre hoznia egy tekintélyes pénzintézetet. 1858-ban elkezdett a »Kolozsvári kisegítő egyesület«. Ezen legelső erdélyi nagy pénzintézet

Alapítattott
1858.

Kolozsvár,
főter 14. sz.

Tauffer János

czukrász
Kolozsvárt,
főter 14. sz.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, elvállal megrendeléseket helyben, mint vidéken, jutányos árak és pontos kiszolgálás mellett. Lakodalmi és keresztelési megrendelést, u. m.: finoman elkészített **tortáit** és **süteményeit, crém, dessert, linczer, mandula stb.** — Finom **Szalont, Chocholád, liqueur, crém kocsonya** (zuzl) bombonok. Továbbá **gyümölshefőtteit** (compot), **lekvár, szörp** és fagyálathoz való **gyümöls-kocsonya**. Mindenemű **fagyáltozok, crémek, parfüit, Biskuit Blomben** stb. Finom **tea-süteményeit** elegáns papírdobozokban $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ és 1 kilós csomagolással.

Becses pártfogását kérve

tisztelettel
TAUFFER JÁNOS,
czukrász,
Kolozsvárt.

Tauffer János cukrász hirdetése

történetét megírta Kövály László történész, mely munkából kiviláglik, hogy ez intézet éltető lelke Tauffer Ferencz volt, ki mindjárt keletkezésekor vette át az intézet vezetését s tartá azt több tizeden át kezében egész haláláig.”¹³

Krémesbéles négy krajcárért

A vendéglátásban több Tauffer is érdekelt volt. A Polgári Társalkodót alapító Tauffer Józsefnek, akárcsak édesapjának, kilenc gyermeke született. Közülük hárman is a cukrászmesterségben jeleskedtek: József (1825–1877), János (1831–1903) és Adolf (1841–1896). „A cukrászda (cukrászbolt) – ekkor még – nem önálló vendéglátóipari intézmény, mégis Kolozsvár viszonylatában a klasszikus kávéház elődjének tekinthető. A német Kaffé Konditorei kávéháztípus az 1880-as évekig Erdélyben is markánsan jelen volt. A század közepétől egyes cukrászok átalakítják boltjaikat szélesebb kínálatot nyújtó vendéglátó-helyekké, és megteremtik az ülve fogyasztás lehetőségét. Ez a folyamat Kolozsváron is jól dokumentálható: Ulrich József (Piacsor, Brandt-ház), Tauffer Adolf, Tauffer József (Nagypiac, plébánia mellett), ifj. Wurscher János (Nagypiac 9.), Simon Ferenc (Belmonostor u. 11.), megtartották cukrászdájukat, bár »jó kávé is mértek«, sőt néhol tekézésre is volt lehetőség. Orbán József (Rhédey-ház), Tauffer János (Fő tér, a plébánia mellett), Sübek Antal (Híd u. kir.-ház), Weisz Herman (Nagypiac, Lábasház) cukrászatuk mellé kávéházat is nyitottak, és ez a típusú szolgáltatás uralta a 19. század hatodik-hetedik évtizedét. Kérdés, hogy egy vendéglátóipari vállalkozás »kávéház és cukrászda« néven való működtetése feltételezte-e a tér szegregációját. Két példát (Orbán és Tauffer) találtunk arra vonatkozóan, hogy a tulajdonos a térbeni elkülönítés mellett döntött, a kávéház rész »egybe volt kötve egy jól berendezett cukrászattal«.

Orbán József Rhédey-ház »alatti« cukrászda-kávéházában gyaníthatóan nagyobb hangsúlyt kapott a »kávéház«. Gyakran hirdeti egyszerűen csak kávéházként, amely talán a legtekintélyesebb lehetett a maga korában: »8 terem, melyből 2 tekéző, egy olvasó és 3 külön társas játékokra van berendezve. A magyar és német újságirodalom mintegy 40 lap által van képviselve, ezek között több napilap, képes és élczes hetilap.« Tauffer János ugyancsak kávéház és cukrászdként hirdetett vállalkozását,

Tauffer Gyula felvétele Szabó Dezső családjáról

a közvélemény »a füstös Taufer«-ként emlegette. Szabó Dezső szerint »arról volt híres, hogy a süteményei annyira magukba szívták a nagyrészt középiskolás vagy egyetemi diákok dohányfüstjét, hogy megevésük szintén a nikotinszenvedélyt elégítette ki«. Reklámhirdetések alapján az a kép körvonalazódik, hogy a tulajdonképpeni cukrászdában nem vagy csupán elvéve helyeztek el tekeasztalt, nyitvatartási idejük másként volt szabályozva, jóval szélesebb réteg látogatta (hölgyközönység, cselédek, gyermekek is). Tauffer Adolf cukrászdájában például »szivarozásnak hely nem adatott«.¹⁴

A Szent Mihály-templomhoz kapcsolódó emlékekből még a Tauffer-cukrászda áráiról is tájékozódhatunk. »A századforduló közszeretnek örvendő plébánosa Bíró Béla apátplébános volt. A jóságos arcú, fehér hajú, öreg, székek pap bácsi mindig csizmát viselt a reverendája alatt és hamisítatlan székelyföldi dialektussal mondta el a prédikációkat a szószéken. Mindenben jól a keze alá dolgozott Sánta István, a nagyszerű orgonista és a császárszakállas sekrestyés, Kántor Endre. Kántor bácsi biztosította a kisdíákoknak a mellékkeresetet. A keresztvivésért húsz krajcárt, a füstölőlóbálásért tízet adott. Milyen nagy pénz volt ez a mindig éhes nebulóknak, akik négy krajcárért már egy hatalmas krémesbélest kaptak Tauffer bácsi cukrászatában.«¹⁵

A cukrászdkak nemcsak testi, hanem szellemi táplálékot is nyújtottak. »A Házsongárdban pihenő Tauffer János korabeli cukrászüzlete [...] egy 1866-os kolozsvári naptárban olvasható hirdetés

szerint »a delicatessen edességektől a karácsoni galyakra aggatni szokott finom confettikig« terjedő választékon túl »végül nem csak az anyagi tápszerokről és mulatságokról, hanem a szellemi élvezetes szórakozásról is gondoskodik – »járatván a legkitűnőbb hazai és külföldi, politikai, szépirodalmi és élcslapokat, u. m. Pesti Napló, Hon, Magyar Sajtó, Politikai Hetilap, Kolozsvári Közlöny, Korunk, Erdélyi Hetilap, Családi Kör, Fővárosi Lapok, Vasárnapi Ujság, Magyarország és a Nagyvilág, Hazánk és Külföld, Ujkorszak, Bolond Miska, Üstökös, Képes Ujság, Növendékek Lapja, Hivatalos Értesítő – magyar lapok; továbbá: Die Debatte, Wiener Lloyd, Pester Lloyd, Wanderer, Neue Freie Presse, Hermannstädter Zeitung, Siebenbürger Bote, Leipziger Illustrierte Zeitung, Grade Michel, Neue Zeit, Kikeriki, Über Land und Meer, Fliegende Blätter, Die Biene – német; Concordia és Humoristu – román; Illustration de Paris – francia; Gazeta Narodowa – lengyel és így összesen 35, különféle nyelvű és színezett lapok állnak minden időben a n. é. közönség rendelkezésére és használatára.«¹⁶

**Kántor bácsi biztosította
a kisdíákoknak
a mellékkeresetet.
A keresztvivésért
húsz krajcárt,
a füstölőlóbálásért
tízet adott. Milyen nagy
pénz volt ez a mindig
éhes nebulóknak, akik
négy krajcárért már egy
hatalmas krémesbélest
kaptak Tauffer bácsi
cukrászatában.**

A vizuális kultúra művelésének történetében is találkozhatunk a Tauffer névvel. Tauffer József ötödik gyermeke – a fentebb említett három cukrász testvére – Tauffer Gyula fényképész (1832–1890, jelen sorok írójának ük-nagyapja). Az erdélyi fényképezés úttörőjének, Veres Ferencnek a tanítványa volt. Kolozsváron az Óvárban, a család Mátyás király szülőháza melletti házában 1865-ben nyitott saját műtermet, melyet 1874-től Veress Gyulával közösen

üzemeltetett. 1882–1885 között Tauffer Debrecenben működött.¹⁷

Újabb vállalkozásának hirdetése híven tükrözi a kor hangulatát: „Alúlírott-nak van szerencséje a n. érdemű közönséggel tudatni, hogy Kádas utcán 1889. sz. a. épített és a legnagyobb kényelemmel berendezett fényképészeti műtermét a mai napon megnyitotta. Jó képek, olcsó ár és pontos szolgálatról kezeskedik. Felvételek minden időben eszközöltenek. Becses pártfogásukba ajánlja magát Tauffer Gyula.”¹⁸

Munkásságának irodalomtörténeti vonatkozása is van: ő készítette az első felvételt Szabó Dezsőről. A hároméves kislány egy családi képen látható, szülei, Szabó József és Mille Mária, valamint testvérei, Árpád, Jenő és Ilona társaságában. A képet ma Budapesten, a Petőfi Irodalmi Múzeumban őrzik.¹⁹

Tauffer Ferenc utóda elsősorban az angol gyártmányú kerékpárokat forgalmazta: a Coventry-i Premier gyár kerékpárjait, valamint a steyeri fegyvergyár gépeit.

A helytörténet kutatói a Tauffer-hídnak is nyomára bukkantak. „Az 1880-as években említett híd az egykori Magyaraputól északra vezetett át a Malomárok fölött. Valószínűleg a Postakert (Cuza Vodă) utca végén, a Kisszamoson át a Széchenyi térre vezető, ma is létező híd elődje lehetett. Az azóta eltűnt helynév a XIX. század egyik jelentős kolozsvári polgárcsaládjának emléket őrizte.”²⁰

A testi egészség és a jó kondíció fenntartásáról nem csak a cukrászdák gondoskodtak. Az 1800-as évek vége felé Kolozsváron már Kerékpáros Egylet is működött. A „vasparipák” beszerzése sem okozhatott gondot. „Kolozsváron három kerékpár-forgalmazó üzlet reklámozta magát a XIX. század végén: Bernáth Ede Sándor üzlete a Széchenyi téren volt a Szamos-híd lábánál, Grósz Frigyes üzlete a Főtéren volt, míg a Tauffer Ferenc utóda üzlet a Belközép (Deák Ferenc, ma Eroilor) utcában volt. Mellettük Vici Endre és Balogh József is működtetett kisebb kereskedést. [...] A kolozsvári kerékpár-forgalmazók szolgáltatásaihoz hozzátartozott az oktatás is: klienseinket ingyen, nem-klienseket 1-2 forintért tanították saját gépeiken

a Tornavívoda udvarán berendezett zárt kerékpár-iskolában.

Tauffer Ferenc utóda elsősorban az angol gyártmányú kerékpárokat forgalmazta: a Coventry-i Premier gyár kerékpárjait, valamint a steyeri fegyvergyár gépeit. Szintén Tauffernél lehetett vásárolni Dürkopp-féle Diana kerékpárokat, amelyek az 1867-ben alapított híres német bicikli, motorbicikli és autógyárban készültek.”²¹

A nagy múltú Erdélyi Múzeum-Egylet tagjai sorában találunk neveket a Taufferek újabb nemzedékéből. Egy 20. század eleji összesítés szerint az alapító tagok sorában szerepel az akkor élt Tauffer Ferenc és Tauffer József. „Alapító tagok, kik akár az egyesület pénzalapját, akár a múzeum gyűjteményeit 100 (egy száz) osztrák forinttal, vagy annyi értékű ajándékkal gazdagítják.” Az Orvos-Természettudományi Szakosztály rendes tagja dr. Tauffer Vilmos.²² A Tauffer-sírkertet alapító Tauffer János unokája, a híres szülész-nőgyógyász professzor (1851–1934) – Blaha Lujza nőgyógyásza – ugyan nem Kolozsváron jutott pályája csúcsára, de a családról szólva nem lehet említés nélkül hagyni. Budapesten őrzik emlékét a Bródy Sándor utcában építettett egykori fényűző otthona, a Tauffer-palota.

Ez a kis összeállítás reményeim szerint tülszemat a Taufferek tevékenységének szemelvényes ismertetésén. A konkrétumok felvillantása mellett általánosításra is lehetőséget ad. A kiragadott példák érzékeltethetik anyagi és szellemi kultúra összefüggését. Ipar, kereskedelem és művelődés, testi és lelki szükségletek összefonódása és azok kielégítése – egy „polgári” világban! – együttesen járulhat hozzá egy város légkörének, sajátosságainak kialakításához.

Jegyzetek

- 1 Judik Mária: *Kolozsvár klasszicista-empire kapui* [1945], Erdélyi Múzeum, 57. kötet, 1995, 1-2. füzet
<http://epa.oszk.hu/00900/00979/00009/02judik.htm>

- 2 Livia Ardelean: *Die deutsche Bevölkerung aus Klausenburg und Umgebung in archivalischen Quellen*, Revista Arhivelor, 88. évf. (2011), 2, 90–109; 109.

<http://old.arhivelenationale.ro/images/custom/file/10%20ardelean,%20livia.pdf>

- 3 Dr. Csizmadia Andor: *Szociálpolitika a reformkori Kolozsváron*, Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület, 1943, 20.

- 4 Merza Gyula: *A Kolozsvári Nemzeti (Magyar) Kaszinó és elődtézményeinek százéves története*, Kolozsvár, Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet R.-T., 1940, 5–6.

- 5 Fazakas László: *A kolozsvári nemzeti kaszinó szervezeti működése a két világháború között*, Korunk, 26. évf. (2015). Február, 87–96; 87.

- 6 Fazakas László: *A Kolozsvári Polgári Társalkodó*, Transindex, 2013. jún. 15.

<http://eletmod.transindex.ro/?cikk=20552>

- 7 Merza Gyula i. m. 8–9.

- 8 Muzsnai-Ürmössy Lajos: *Kolozsvár kereskedelme és ipara története*, Kolozsvár, Harmath Nyomda, 1898, 55.

- 9 Uo., 86.

- 10 Uo., 98.

- 11 Gaál György: *Magyarok utcája: A kolozsvári egykori Bel- és Külmagyar utcák telkei, házai, lakói*, Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 1995, 28.

- 12 Kőváry László: *Erdélyország statistikája*, I. kötet, Kolozsvárt, 1847, Nyomatott az ev. ref. kolégyom betűivel, 228.

- 13 Muzsnai-Ürmössy Lajos i. m. 61.

- 14 Gyarmati Zolt: *Kávéházak a dualizmus kori Kolozsváron*, Korunk, 14. évf. (2003) Május, 24–35; 25–26.

- 15 Sas Péter: *Mesélő képeslapok: Kolozsvár 1867–1919*, Budapest, Noran, 2003, 56.

- 16 Lászlóffy Aladár–Kántor László: *Házsongárd*, Budapest, Helikon, 1989, 146. Az idézett forrás szerint a „Madonnás síremlék” a cukrász Tauffer Jánosé (1831–1903). Amint a fentebbiekből kitűnik, ez tévedés, hiszen az alkotás nagybátyja, a kolozsvári Taufferek második generációjához tartozó János (1793–1856) nyughelyét díszítette. Vö. Gaál György: *Történelem és porladó kereszt: Pusztuló múlt és fájó jelen a Házsongárdi temetőben*, Kolozsvár, Stúdium Könyvkiadó, 1997, 44.

- 17 Szakács Margit: *Fényképészek és fényképezőműtermek Magyarországon (1840–1945)*, Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum, 1997, 202–203.

- 18 Debrecen-Nagy-Váradi Értesítő, 29. szám. 1882. jún.

- 19 Azonosító: F.5413, 766980

- 20 Asztalos Lajos: *Helytörténet – Kolozsvár – közlőről: Gát, Kisszamos, Malomárok, zúgó, hidak, Szabadság* (Kolozsvár), 2010. márc. 3.

<http://archivum2.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article,-PArticleScreen.vm/id/38891>

- 21 Killyéni András: *Vasparipák Kolozsvárról*, Kolozsvár, 2010, a szerző magánkiadása, 97–100.

- 22 Az Erdélyi Múzeum-Egylet névkönyve, 1903. június 15., Kolozsvár, 1903, Ajtai K. Albert könyvnyomdája, 1903, 15, 29.